

IGANDEETAN IRTETZEN DA

BIZKAIKO ETA GUIPUZKOAKO EUSKERAZ EGUINA

DOMEKETAN URTETEN DAU

1902-ko Azaroa-ren
9^aEuskalerrian, iru peseta urtean.—Erdalerrian, sei peseta urtean.
Guei Bakocha, Chakur chiki bat.1902-ko Zemendia-ren
9^a

IBAIZABAL-en Echea: Bilbon—Dendari Kalean (Calle de la Tendería) 19—Jaun José Astuy-renean.
Eskutitz edo karta guztiak zuzendu beitez artezkariaren echera: Tívoli, letra B, 2.º derecha.

EKIN DAIOGUN

III onen lenengo egunetan artu dogu eskutitz bat Tolosar bategandik eta beste gauza askoren artean esaten deusku:

«Aurrenengo gueia atera zanean ezin irakurririk aritzen guñan gure izkuntza garbia eta orain degu irakurtzen aidean».

Orisse entzun guenduen joan dan udan be Errenteriatar baten aotik, eta gueroago beste norbaitegandik.

Ortik ateratzen dogu eztala izan galdua, albistari chiki onetan aurten darabilgun lana, euskaldun on askoren laguntasun errimeagaz. Ezta zetan esan zeinbat poztuten gaituen ori jakiteak, bada edonok daki zein poztigarria izaten dan guisonarentzat ikustea bere lanaren ondorean alort edo frutua, au andia izan ezarren.

Ain gauza guichik gu atseguindutea norbaiti uskeria irudituko jako, baiña euki beite kontuan zelan egon dan Euskalerria euskera gauzetan, gure izkuntza utsetan eguiñiko bigarren albistarichu onek arguitara urten dabenean.

Aitaturiko eskutitzak diñoan le-guez, euskalduna aurkitzen zan barragarri; jakin euskeraz berba eguiten, eta euskeraz ezin irakurri edo beintzat gach eguiten jakola irakurtea; jakin ez erderarik, edo jakitekotan, erdera mordoillo moldegach bat baino ez, eta erraz irakurri erdere. Ganera, maitetasun eta zaletasun guichi euren odolari jagokon izkuntzeaganako.

Askoren erochian illik edo beintzat albetan egoan Euskerea; albistari bat ateratzea zorakeritzat eukeen. Guk baguenduen icharopen apurren bat, baiña eguia esatekotan, etzan andi andia.

Gaur ikusiaz zelan zabaldu dan eta zelan doazan gueituaz euslari edo suskritore eta erostzailleak; ikusiaz zelan doazan gueituaz euskal izkirlariak, batez be, gazteen artean; eta euskerea maitatzen eta irakurten askok ikasi dabela ikusiaz, biotza asten da zabaldu naian icharopenera.

Asi da biguntzen oso gogor egoan eta dagoan lurra; eztago besterik ekitea baino; ez etsitu, aurrera ta aurrera, bada urte bete baino lenago alort edo frutua, nai ta chikia, ikusi ezkeru, uste izateko da urte batzue-

tan beste arpegui bat eukiko dabela gure Erri onek. Bai, gure ustez, izkuntza aberats onek, alort ederrak emon daitez landu ezkeru, eta Jaungoikoak kontuak artuko leuskiguz Beragandik daukagun ain gauza ederra ta emokorra galduten ichiko baguendu beroni atera barik emon daikeana.

Alan bada, dei eguiten deutsegu orain artean lagundu deuskuen guztiai, eta dei onen azalkaia da: guizonak, ez etzitu; aurrera beti, EKIN DAIOGUN.

BLOA.

ANJELACHO

Dana zegoen pake santuan;
dana isiltasunian,
aingueruchoa oieratua
guelacho politenian:
alchatu eta zaitzen jarri da
kolchoi bigunen gañian:
eulicho baten otsikan etzan
aditzen eche danian,
anchume churi ariñen guisa
andik saltatu zanian.

Bere amachok esaten zion
aingueruchoak zerutik,
jaisten zirala nesska politen
kontuan egotiatik:
meza-libruan zer pochuak
ziran ikusiagatik,
beraren lagun eguiñ nai zuen
ain choratua, ain pozik,
par-irrichuan laztancho bana
biotzez ematitak.

Bere guelako ate chikira
bildurraz eta pozikan,
anka punttetan irichi zan ez
eguitiatik otsikan:
kontuz entzuten jarri zan baña
etzan ezereen kinkikan:
pasabidian argui ontzi bat
argui eguiñ nai ezikan,
ikusten zana doi doi atien
azpiko zirritutikan.

Ille kiskurdun begui urdina
arretaz ate onduan,
arimatuta guiltza chulotik
zerbait aditu nai zuan:
baino gaisua chokaturikan
eziñ siniztuz zeguan:
zion chit penaz gora beguira,

—Zerbait pasa da zeruan,
aingueruchoak ezdiranian
aguertu beren orduan.

Dorre beltzian bederatziak
nagutsu joagatikan,
aingueru gosso egal lussien
berririk etzan goitikan:
nik eztakit aur zoragarriak
sentitzen zuen otsikan,
baña izer pena izango zuen
ala egonda zutikan,
oieratzia zerutarrikan
ikusi gabetandikan!

Naita bezela itzalia zan
sebo gabeko kandela,
nonbait etzuen ikustia nai
kamis-utsian zeguala;
ontan pausoak nabaitu ditu
eta sinisturik ala,
presas chit ariñ salto batian
oieratu da berela,
baita jarrire bill bill eguinda
lotan balego bezela.

Ain biotzetik desio zuen
aingueru maite maitia,
izango zala uste zuena
urre chingarrez betia;
loraz jantzia, ille kiskurra
bizkar gañera botia,
egal lumazko churi churiak,
pocholo gazte gaztia...
ontan issilik alderatu ta
kontuz bultza du atia.

Baña non urre chingorak jachi
biar zutenak zerutik,
ikusitzen du ama sartutzen
guelako ate chikitik;
joaten zitzaion gau guzietan
arguichuakin issilik,
bere kuttuna ikusi eta
lo gozotsuan utzirik,
musu ssamur bat kontuz emanda
ateratzen zan guelatik

Erdi zabaldu ditu beguiak;
ezkutatua arguia;
seguitzen zuen muguitu gabe
entzun naian guzia:
baña oian nola eguiña
zeukan kabieho guria
eta gañera beguiak issten
aspaldiehotik asia...
abo ssabalka lo guelditu zan
aingueru zoragarria.

VICTORIANO IRAOLA.

EUSKALDUN ERDALZALEA

GRAN BURRICO

I

—Ez det damu, ez, Kordobara juana; makiñacho bat gauza, bestela ikasiko ez nituanak, ikasi ditut benepeñ.

—Eta izan ere, aleguia, ñola ibilli zera alderdi aietan?

—¿Nola ibilli? ¿Nola ibilliko nintzan! Onen gañian.

—¿Eta ori da, ikasi dezun guzia? Emen astotarañokoak oi dabilta onen gañian, eta auek jaiotzatik

—An asto asko-re ezta ba.

—Baña andiak bai: ¿é?

—Guchi dira ba.

—Izan diteke, zu etorri zinanetik, bat guchiago izatea.

—¿Zer ba, ni astotzat artzen nazu?

—¿Nik artu altzaitut ba? Eztizut barren ikuturik ere eguiñ.

—Artu ez, baña zure itz-aldietan astotzat jotzen nazu.

—¿Nik zu jo? ¿Guizona! Eztezazula esan orrelako zorakeririk; bestela Santa Aguedara eramango zaituzte.

—*Benguste pues á llevar á mi San-táguera ia le dareuste buen Orapor nobis* esan ta, alde eguin zuan Prais-ko guizajoak.

II

Kordobatik alborako erri batean egon zala morroe zortzi urtitan. Nagusia mutill zarra, oso aberatsa zala *hombre rico*-ren izenaz ezagutzen za na inguruko errietan. Nagusia iltzean ondocho utsi zuala bere morroe au; ala ziran berriak. *Hombre rico*-ren izena oso gustatzen zitzaion Prais-ko gure oni, baña eziñ beñere ondo ikasi izan zuan; *hombre-rico*-ren lekuan esan oi zuan *Gran burrico*; eta erri artan Prais-ko gure oni etzioten beste izenik esaten, *Gran borrico* baño, eta bera oso kontentu oi zegoan, nagusiarekin berdintzen zutelako.

Emendik kontu atera dezakegu zer ikasi zezakean berak naiz Kordoban eta naiz Salamankan.

Gauza batezaz arritzen ziran bere erritarrak. Trenetik atera zituzten tresna guziak zekarten iskribaturik gañian: *Gran borrico*, eta galdetzian Prais-ko, zer esan nai zuan *lebrero* ark, erantzuten zuan oso arro, ura zala bere nagusi zanaren titulua, eta orain berea.

III

—¿Zer esaten diguzu Praisko, Kordobako berririk?

—Ala apart-apartekorik ere eztaukat ba.

—Zuk eche ona arrapatu zenduan ba, orratik ere.

—Bai, baña ondo kostata.

—¿Nola ba?

—Ara: gu gueunden erritik Izerda deritzaion erri chiki batera eguiñ zan koche bidia, eta letrero bat bear zan, irakurtzen etzekienak ere entenditzeko moduan.

—Etzan lanbide erraza arraietan.

—Nik asmatu nuan ba nola eguiñ, eta baita eguiñ ere.

—¿Nola ordia?

—Onela:

Kamiño para Izerda.

Si no sabes leer

Kojuste al izkerda.

Orduanche eramán ninduan bere echera *Unburriko* Jaunak.

—Bere laguntzat; ¿ezta ala?

—Ori da.

—Bai, bai *Unburriko*, eta guero *Dosburriko*; ¿ezta ala?

—¡Oooooooooorisse da guzia...! gustoa da *sikiera* zuri esatea.

IV

—¿Zezenik eta ikusten zenduan Praisko?

—Asteero, guizona, asteero; nagusia ta biok egoten guñan *alkoba* (1) principalian, Kordobako *plazatorosen*. Praskules berriz oso adiskidea det.

—¿Nor degu Praskules ori?

—¿Ori ere eztatiz? Ori izan da ba Espaniako toriarorerik printzipalen bat.

—Fraskuelo izango da ori.

—Ori erderaz da; baña ni euskeraz mintzo naiz, eta orregatik diot Praskules.

Etzuan bi aldiz esan bearrik izan. Azi ori lur onean erori zan. Praiskoren lekuan Praskules esaten zioten euskaldunak: erdalzaleak berriz *Granburriko*. Kontentu zan bere izen eta titulo berriaz; *Markes* eguiñ izan bazuten ere, etzuan poz gueiago izango.

V

—¿Teatroan izaten alzan bed or Dou Praskules?

—¿Izan bakarrik? Izan ikusi ta ikasi ere bai; *Ké te piensas pues Mozo?*

Eta eguiñ, kontaldi bapuk ere eguiten zituan konpianzazko lagun-en artian, eztatia apurcho bat busti ondoan. Chalo asko jotzen zioten lagunak, baña Tripoill zarrak esaten zuan, Praskulesek eta Montorok berdintsu kantatzen zutela, ezipazekian ere gaizki ala ondo eguiten zuten. Montoro zan errotako astoaren izena.

VI

Erriko festeguna zan, eta Praskules kantatzera zijoan gabea teatruan. Amarren bat guizon an zeuden

(1) Paleo.

zerrepeldurik, chalo jotzeko prest, eta kantuan asteko aoa zabaldu zuaneko Praskulesek, asi zan arrantzaz atarian Montoro, eta amar guizonak asi ziran chalo jotzen Montorori, Praskulesi jotzen ziotelakoan; ordu erdi iraun zuan chalojotzeak eta azkenean esan zuan Tripoill zarrak:

¿Praskules dala *Granburriko*?

Izen oberik etzaio jarriko.

P. M.

1902-ko Azaruaren 2^a

ORRATSA, FIRUA TA AMANTALA

(IPUIÑA)

Joskile zintso politan eskutik, ibill zan josten firu bat goizetik amantal bat barria, eskongai baten eskontza-saria. Ikusirik josita

ederto guztiz amantal polita, gogoz firua zan asi berbetan, pozaren pozez, izkeracho onetan: «Ara or non dagon jaskia josirik, ekinik josten firuak goizerik.

Nire lanari eskerrak, dagoz lurbiran amantal ederrak».

Eta entzunik orratsak firuan berbak, uts, arro ta latsak, jaguita olanche diño:

«¿Ni barik josi zuk inoiz oindio dozu, *firuchu* arroa?

Neuk eñ dot beti, firua zuloa.

Ta zuk, adiskidea, eiteko josten, orratsan bidea jarraitu bear dozu.

Josten ostean lanik zuk eztozu»

Zeinbat daukaguz lurbiran ganean, guizon eta andra, firuan antzean, goian euron izenak, besten lanagaz imin nai dabenak!

PAULO ZAMARRIPA TA URAGA

PERRECHIKUEN AZKERA

Satzaz euki bear diran ardurak kortan eta satzeguiñ

Perrechikuentzako zatzak eztat euki bear besterik, aberen pekorotza, garnua edo chissa, ta azpigarritzat ipinten jakeen lastoa edo iria baiño. Satza erosi bearrean, kendu eguiñ bear jakoz beste gauza guztiak, esaterako, eheko ta eskaratzetako zazkaria, arateguiko ondakinak, arriak, azurrak, eta abar. Echean eguiten danean satza, ardurea artu bear da gauza oneek nasta eztatiz; jakin da eztatira bota bear bada beste gauza batzuetarako dira onak. Ezarri beioz beste zatz pilloari, baiña ez perrechikuentzako danari. Ikuzlari edo erropa garbitzaillak erabiltzen dituezan autsak, lessiba autsak, eta fabriketako ur loiak daukazan satza ezta gauza perrechikuentzat. Len esan dana; azpigarria, pekorotza, ta garnua bakarrik daukazana.

Satz guztien artean, zaldiena da onena, beroagoa dalako besteak bai-

ño. Oluaz, bedar sikuaz, edo lastoaz elikatutako (1) zaldiena ohea da Mando ta astoena be erdi bardiñ da, ta prantesak sarritan gueiago nai izaten dabe zaldiena baiño. Ardiena ta auntzena be ezta charra, baiña ondiño eztat inok erabilli bakarrik; beti zaldi edo zamarienez nastuta. Idiena edo abelgorriena ezta aín ona, ezoagoa dalako ta beraz guichi berotuten dalako; erabilli bearrean, lenengo sikatu edo legortu eguiñ bear da ondo, leku aizetu ta ezotasun bagako baten.

Arduraz zaindu bear da satza perrechiko asko artu gura izan ezker. Garnua edo chissa eztatela galdu; orretarako, kortako bea edo lurgana zeinbat gogorrako dan obe, ta al izan ezker aldatz apur bat euki daijala alde batera, ta emen zulo bat anche batuteko azpigarriak artu eztatzen chissa edo ziriña. Azpigarritzat erabilli bear da ira ondo legortua edo lastoa ondo chikitua, garnurik gueienagaz gueratu dain. Kontuan euki azpigarrian eztatela sartu inehaur edo gatzaina orririk, bada oneek perrechikoai kalte eguiten deutse.

Beste gauza bat be beguiratu bear da; satzai lurrundu ta iguesi eguiten deutso aizera *carbonato amónico* derichon une batek (garnuak zabaltzen daben usaina da au); ori eguiñ leike igueltsuaz. Eun kiloan lau-bost kilo iguelsu bota beioz satzari, kortan da satzeguiñ.

Satzeguiña egurasetik gordeta egon bear dau; al bada kortearen Ipar aldetik, tejamana edo goi bategaz, euria jausi eztatik; onetara ezin bada euki, beinepeñ arbola artean dagoala, oneek kerispea eguiñ daoen. Ondo da ormacho bat satzeguiaren inguru guztian; orma chiki bat, belau-naren goiera bestekoa. Azpiko lurra izan daitela sikua ta gogorra, ezotasuna iresi eztatzen.

Satzeguiña asten danean ondo da ipintea azpian arra bat edo arra ta erdi inguru lur siku ta astindua, ezotasuna berak artu ta euki daian. Guero aldizka ipiñi satza, bakochean igueltsu apur bat ezarriaz. Lau edo bost oin daukazanean, ezarri ganetik lur sikua ondo zapalduta arra bete inguruko lodieran, satza legortu eztatzen.

Udako beroaldietan, ureztatu edo erregau bear da satza, astean iru bider guichienez, bestelan legortuko litzake gueiegui. Satzak berak isten daben ura da onena orretarako, baiña ori ezin bada, edozein uraz.

Pillotik satza ateraten danean, zarra ta barria ondo nastu daitez ala.

AGUR OÑATI-RI (1)

Pena degula agurtzen guera Oñati, erri bikaina;
Ta ezin liteke mutu guelditu Gaurkuan nere mingaña:

(1) Elikatu da mantenidu.

Inon ez guera gu pozkidatu Era bat, nola emen aña, Oroimendurik guelditzen dira «Aitzgorri» eta «Aloña».

Nola ez, zuri agurtzekuan Biotzak eguiñ muguira Antziñatikan zure kondairak Oroitzekuak badira; Iruditzen zait gure aitonak Onera eguiñ jira, Zoraturikan arki dirala Leku onetan beguira

Ez dediela inoiz itzaldun Euskaldun jatorren sua, (Oroitutzian, barren guzian Neri sartzen zait izua); Orain artian ichumendua Bizi izanda gassua! Ez dezaiogun sufri arazi, Kendu zaiogun lausua.

Beti euskeraz mintza zaitezte, Gu ere mintza gaitian; Lau probintziak laztandurikan Gure Euskal-Erri maitian; Baldin badegu guk au eguiten Bizi gueraden artian, Ez da etsirik egundano ere Sartuko gure artian.

Euskerantzako nola daukagun Jaio ezkerotik griña, Aurrera ere egun biegu Bizitzera aleguiña; Itz onekinche lagundutza Denak jarriko baguiña, Sendakin biar ez guinakegu Kentzeko beraren miña.

Ezkerrak orain *Dipulazio* Leial eta prestua-ri; ¿Eta nola jua agurtu gabe Echeberria (2) jauna-ri?... Guisa berean ematen diskat Oñati-ko erriari, Itz batian, euskaldun eta Euskal Erri guziari.

RAMÓN GUELLENZU.

Oñatin.

ANGELEN GORABERAK

Barregarria da guztiz aurtan Bitoria-ko jaietan jazo zaiona bere lagun batekin guertaera au eskribitzen duenari. Nola zegoan jende aundia batuta, gaitza zan oe bat bilatzea. Orregatik askok guk bezela, lo eguiñ bear izan zuten biñan. Nere oe lagunari deitzen zaion Angel.

Igaro zan eguna; eldu zan gaba eta gabarekin lo eguiteko ordua. Joan guñan biok eman ziguten oera eta nola jira-bira asko erabilli guenduen egun guztian, etorri zaitan etzin orduko lo eder eta gosso bat. Urrengo goizean esnatu nintzanean, aguertu naiz nere oe-lagun bague. Nere artean esaten nuen:—«¿Nun

(1) Euskal-Komeren bukaran lekurritako molda-
era, Oñatin.

(2) Alkatia.

oteda Angel nere laguna? Onetan nengoala, aurrean zegoan oetik esan zidan batek.—Adiskidea; zure lagunak goiz ssamar utzi zaitu bakarrik.

—Zer ba? esan nion, zue ordutan atera da oetik?

—Eztaikit noiz; baiña bostak baiña len esna nengoan, eta ordurako bakarrik arkitzen ziran.

Egon nintzan zaticho baten igarri ezinik nora, nola ta zergaitik juan otezan, aín goiz eta neri ezer esan bague, aín laguntasun aundian nerekin oian sartu zana. Jaiki naiz zortzirak aldian, eta nola ura palta zan arpeguia garbitzeko, jechi nintzan uraren billa pieharra eskuan neballa. Bigarren pisuan neskachari ura eskatzen nagoala nun ikusten dedan ate irristo batetik gure Angel, nere oe laguna, amazortzi urteko neska-cha bat baiña arreata aundiagorekin ispillura beguira bere korbata apaindu ezinik.

—Zer abill Angel? Nola jaiki aiz aín goiz? Nun ibilli aiz?

—Ederra dek orisse! —erantzun zidan.—Ik esan bear didak nora joan aizen ni oian bakarrik utzita.

Biok gueunden ezin aditurik zer guerta zaigun. Angelek uste zuen ura zala biok etziñ guñan oea, eta nik iguesi eguin niola; eta ni nengoañ ziur jaiki nintzala etzindako oetik. Inolas ezin aditu eraguin nion berak lo eguin zuen oea etzala biori sinalatutakoa, eta atzenik esan nion.

—Angel, zenbakarren pisuan zegoan gure oea?

—Irugarrenean.

—Ia ba, ator eskalletara eta beguiraiok zenbakarren pisuan lo eguin duan.

Ikusirik Angelek bigarren zegoala berak lo eguin zuen oea esan zidan:

—Arrazoa dek Leontzio; irugarren pisuko oean etzin nintzuan irekin batean, eta etzekiat nola izan litzaken irugarren pisuan oean sartu eta bigarren agueru. Bietatik bat; edo Ama Birjiña Blanca-koak eguin dik millagoren bat, edo (alperrik esan sorguinik etzagoala) Antibotoko damiak eguin dik sorguinke- riren bat. Bestela ezin lezakek oe baten etzin eta bestean agueru.

Igaro guenduan goiz guzia parrez lertzen, guk, gure lagunak eta guri urreratzen ziran guztiak, asmau ezinik zer jazo otezaion gure Angeli gau artan. Eldu zanean bazkaltzeko ordua, biurtu guñan ostatura. Asi guera bazkaltzen, eta parre eguiten zuten maian zeuden guztiak Angelen sselebrekeria aditzean. Alako baten, maia zerbitzen zebillen neskacha batek dio:

—Angel, zzu alzera bart bigarren pisuko amabigarren guelan, eskuiko oean lo eguin duana?

—Bai, maite, ni naiz.

—Orrela bada, arrazoa zeban Arbe-ko alkate jaunak. (Guziok guelditu guñan bata besteari beguira).

—Zer guertatu zaio ba alkateari, Marichu? esan nion nik.

—Goizean goiz etorri da bera, udako trumoa baiña asarreago eta esan dit:

—*¿Quien te has mandado dormir con mío?*

—*A mí nadie, señor.*

—*Tu no; otro hombre sí.*

—*Si se le señalo cama para V. solo.*

—*Paga V. solo sí; pero duerma usted dos tamien.*

—*Pues no comprendo... Habrá sido algun amigo...*

—*Amio sí; á cama mío has entrado un hombre grande con barba gordo y cuando le has visto dormir haciendo zurru-murru como burros, me has salido cama callando y allí has quedado aquel con mas guibel...*

—*La cama era para V. solo... habrá sido equivocación...*

—*Equivocación no; desahogación. Paga V. solo, duerma V. dos, no quiere más, agur.*

Aditzean neskacha eta alkatearen guertaera au, aundiak ziran gure parreak; baiña oraindik ezin guenduen aditu Angelen istoria. Onetan gaude- la, maian zegoan batek esaten du:

—Angel, bart ni kaletik natorrela, arkitu zaitut eskalletan goitik bera zatozala nora zinjoazen?

Angelek gora beguira pentzatzen egoñaz dio: ¡Ah! badakit orain. Jechi nintzan komunera.

Orduan jakin guenduen guziok zer guerta zaion gure Angeli. Nerekin oean sartu ta laister eman zion larritasunak eta nola irugarren pisuan komunik etzegoan, jechi zan bigarrenera. Baiña guero komunetik ateratzean, gaueko illuntasunak eta bere barruko arguitasunak (zergatik zegoan kili-kolochko), eguin zuten etzedilla gogoratu irugarren pisura igotzea, eta nola goiko eta beeko pisuak berdiñak ziran (banatze edo *distribuzio* berdiñekoak) sartu zan, karrejetik joan eta atzeneko guelako eskuiko oean, uste izanik zegoala irugarren pisuko oean nere laguntasunerekin, eta arkitzen zala Arbe-ko alkate jaunarekin batera.

LEONTZIO GALDOS.

Arechabaleta.

GURE ESKUTITZAK

Zarauztik

IBAIZABAL-ON artezkari jauna.

Nere jaun eta laguna; Beñ batean arkitu nintzan sendalari batekin, eta onek esan zidan nola zegoan adiskide bat zauri pozoigarri batekin, eta ikustera joanik jarri ziola beatza bere zaurian, ez gaitz eguiteagatik, baizik nola zeukan berak uste gabe zauri ori jakinaren gainean jartzeagatik, baiña onek ondo artu bearrean gaizki artu ziola eta asarreturik bere aurretik bialdu zuela.

Bai, artezkari jauna, ori bera guertatzen da gaur erri ontako zaldun

eta damacho erdalzale diran oiekin, Urriaren 21-an bialdu nion eskutitzan eta IBAIZALEN 43.ª gueian ipini zuanean, esaten nion zeñ arreata aundia zeukaten emengo neskacha gazte batzuek erdararentzat, zeren eztiraditen euskalerriko alabak; ori izan da naikoa norbaitzuek beren asarrea azaltzeko, lengo igandeko IBAIZABAL-en ikusten detanez; eztaikit zeñ dan Mendi-zorrotz, enaiz ere saiatu nor dan jakiten, ez ere daukat ardurarik orrek zer esan lezakean, enaiz ere azpurtuko esaten eztirala benetako euskaldunak, arako beren izketa dana edo gueiena erderaz eguiten duten oiek euskaldunen artean berak euskalerriko seme-alabak izanik. Gaiñerakoan izango dira onak eta zintzoak beren eguin-bearretan, baiña ez gure ama euskararekin; oraindik eztat ikusi guionezkorik erderaz eztakienik arako birau izugarrik botatzen, eta emakumerik arako dantza nastu loitu aietan ibiltzen danik erderaz eztakienik.

Onetan eztat esan nai asko dala euskaraz itz eguitea ona izateko, eta erderaz gaiztoa izateko, ez; gueren zorigaitzez galguero asko sartu zaigu euskaldunen artean, dana edo gueiena piper-erritik edo erdalerritik, eta asko gaude kutsatuak.

Francisco Perez-ek galdetzen dit, ama euskara nibeeste maite izanik, zertako dedan nere semea piper errira bialdu; lenago ere jakingo duela uste det, baiña ara zergatik. Nere anaia zana arkitzen zan praille merzedeko orlijioan; beñ batean etorri zan aita eta anai-arrebak ikustera, eta ona emen eguin zaio mutikoari osabarekin joateko gogoa, baiña orduan ezin zitekean. Gueroz osaba Aragoitik Galiziara etorri zanean, eskutitz bat bialdu zidan esanaz baldin semeak nai bazuen, joan zitekeala bera zegoan lekura Galizira, eta ala eguin zuan; gaur an arkitzen da praille merzenario; eta euskalerritik kanpoan bearko du izan zergatik emen eztalkate echerik edo *conventu*-rik. Orre bada esan zergatik dagoan nere semea erdalerrian; gañera eztat uste euskara aztutzerik nai duenik, zergatik asteero irakurtzen duen IBAIZABAL.

Neguan sartu guera, eta illuntzetan jondea biltzen da, batzuek ardan-teguian, besteak beste lekuetan, itzaldia eguiten dutela arrantzaleak itzaso eta arrantzaren gainean; badira arraldeko edo arroako arrantzaleak; oietako batek lengo gau batean lagun artean ala dio:—Nik onezkero milloi bat gaztatu det arrantzako tresentan. (Zerbaitegatik deitzen diote Dukea). Elztariak ere biltzen dira eta oietako batek esan digu guerta- era polita beñ batean irten omen- ziran ollagorretara, eta altzarik ollagorra tirua jaurti omentzion, eta ikusirik nola erori zan beste mendi egalean, abiatu zan beragana, baiña non ikusten duen beste guizon arma- dun bat arturik ollagarra kolkoan

sartzen, ondoren jauritzen zuala ti- roa, eta bapo etorri omenzan eche- rontz berak ill zuela esanaz, (ori bai dala eiztaria).

Lengo illean erriko sisak eman di- tuzte 5.206 peseta 84 zentimorekin. Zumaiko errian diotenez tifusez jen- dea ari da gaissotzen; emen Jaungoi- koari eskerrak osasun ona dago.

Agur eta urrengo arte.

J. E.

ASTEKO BARRIAK

Inglaterrako ichasondoan jo ta beinge baten ondoratu dau Bilboko ontzi *Enero* deriehona beste ingueles ontzi batek.

Biziaz bik urten dabe Bilboko on- tziaren 25 guizonetatik, lenengo ma- kinisia ta marineru bat; beste guz- tiak ito dira.

Diñoe agiunduta daukeela ontzi gauz- tiak gueldi egotea Ingalterra ta Fran- zia bitarteko ichaso estuan laino sarratuak dagozanean, toki orretan ontzi asko dabilletako; bada andik dabiz Alemaniara, Noruegara, Holan- dara, Beljikara, Dinamarkara, Ingle- terraren alderdi batera, ta Prantzia ta Errusiaren zati banatara doazan guztiak, eta eurretatik onuntza dato- zanak.

Bilboko ontzia gueldi eiegoan, aita- tu dogun agiundua beteten, eta eto- rri jakon ganera beste ontzia, jo eban zearretara ta eguia dau ezbear ne- gargarria.

Guadalajara aldeko guizon bat arrapatu dabe Plentzian, praille jan- tzieta eskean ebilletako. Gueiegui eska- tuten eieban eta ortik artu eutsen pekua edo errezeloa jenterik onenak be. Oratu eutsen au jakieran Guar- dia-zibillak eta erasan deutse eztala praillea ta eskatuten ebana eztala inungo komenturako, beretzako baiño.

Baitu ebenean eukazan aldean 6 oguerleko otzurrean batuak, eta er- loju bat, Muguiko andra bati ostua. Chori politen bat bada bera.

Naparreri edo sakuteak indarra artu gura dabela esan leike. Azke- nengo gueian esaten euskuen Guer- nikatik an bazala gach ori; lendik dakigu Bilbon be badabilleta, ta aste onetan irakurri dogu agueru dala Erandion, Villarreal Arabakoan, Mu- guian da beste leku batzuetan.

Muguian atseratu eidebe arin, 500 baino lagun gueiako eztituaz. Ogue- taka izan eidora gachak artu dituz- zanak eta eurretatik bi ill eidora: gueiako ezeida izan naparreririk.

Garbitasuna ta eztitutea dirala gach onen arerio zinduak, ondo iku- sita dago.

Neskatillai maistra izateko bear dituezan irakasteak emoteko, Bilbon sortu dan Ikasteche edo Eskola Na- gusiaren artezkartizat izendatu dabe,

gure albistari onetan bein baiño sarriago euskera ederrean irakurkizun politak arguitaratu dituen Dona Juliana Aguirrezabala.

Urte askotako ta zorionerako izan dakizula, andrea.

Albista pozgarri onen ondoren beste damugarri bat jarri bearrean aurkitzen gara. Alanche izaten dira mundu onetako kontuak; miña ta atseguña, arguia ta illuna alkarregaz nastuta.

Gure adiskide, euslari ta laguntzaille Telesforo Aranzadi, Barzelonako Ikastetxe Nagusiko irakaslearen ama ill da lengo astean.

Lagunduten deusagu bere atseka-kean adiskideari, ta arren Jainkuak eukiko aldau zeruan andra edo señoa orren arimea.

Aspaldi onetan izan dira gure ichas-
soan asarre edo eztabaida gogorrek arrantzaleen artean, ainbesteraño eze alkarri arrika ta ibilli dira batzuetan.

Asarre onek eragozteko batu dira Donostian, ango Ichas-gauzetako Aguintaria buru dala, Guipuzkoako ichasaldeko erri guztietatik joan diran aurkeztariak (1), eta arraintzarako arautegui edo erreglamentu bat erabagui ta baieztu dabe.

Arautegui orretan eidagoz jarrita bear direan aguintuak arraintzaleak alkar ondo artu daien ichas-
soan, baita be iragarrita zigorrak edo kastiguak

(1) Aurkeztaria da beste baten edo beste batzuen izenean eta aguintuz inora doiana.

indarrez eta arrika ta erraunkadaka eztabaidak zuzendu gura dituezenentzat.

Laster arguitaratuko eida arautegui ori eta moldaldi ugari bat eguini-
nik, zabalduko eida ichasaldeko erri guztietan, arraintzaleak leguearen jakitun egon daitezcan.

Donostian artoga dagoz arraintzako ontzi bat, astelenean urten eta ondiño agueri ezalako.

Askok uste dabe galdu izango dala; beste batzuk otera nunbait porturatu izango dala, Donostiara etorri ezinik ibilli ta.

Guei au gure irakurleen eskuetara elduerara orduko Jainkuak nai izango aldau arraintzale guzajo orreek bizirik eta osasunez euren errian egotea.

(Eguen eguerdian gagoz au izkiribatuten.)

IZKIRIMIRIAK

Bein Perrando beste askok oi duen bezela joan zan eche jabearengana errenta pagatzera. Nagusia zegoan emazte eta bere ume birekin bazkalduten; Perrandori etzioten ezer ematen, eta an zegoan chapelari jira emanaz kokotea arraskatzen. Nagusiak etzion jaramonik eguiten, eta Perrandok esan zion onela:

—Badakizu, nagusi jauna, zer guerta zaigun baserrian?

—Ez: izen izan da ba?

—Pepe Antonen beiak bost chal euki dituala.

—Eta zelan konpontzen da bostai eznea emateko?

—Chit erraz; guk orain eguiten doguna, lau bazkalduten eta bat... ibeguiral!

Au entzun zuanian nagusiak Perrandori bazkaria eman zion eta arratzaldian azkari edo merienda.

F. ABARRATEGUI.

Egun batean Perrando joan zan perira Tolosara eta nola etzeukan dirurik eta ez ere nora joanik bazkaltzera, asmatu zuan juatea zillarguineana eta erakutsirik oni ukabilla aseten dio:

—Jauna, zonelako urre koskorrak zenbat balio du?

Pozturik zillarguina erantzuten dio Perrandori:

—Adiskidea, presarik ezpadauka-zu, alkarrekin bazkalduko degu eta tratua bitartean eguingo degu.

Ala joan ziran bazkaltzen eta au janda ere nola Perrandok ezer esaten etzuen, galdetu zion zillarguina:

—Adiskidea, zeta urre koskorra nun dezu?

Orduan Perrandok erantzuten dio:

—Jauna, izaten dedanerako galdetu diot.

Asarraturik zillarguina echetik kanpora bialdu zuan Perrando.

JOSÉ R. JAUREGUI.

IGARKIZUNAK

I

Ez da arrigarria ez, nere kristabak gauza bat ematia besteri, duenak.

Baña berak ez izan eta ematia...
Znola liteken, diozu, ori izatia?

Bada bizi izantzan guizon bat munduan gauza bat etzuen guztien moduan;
baña bein beste batek zionean esan inork etzuen gauza bear ziola eman berealasse zion eman nai zuena

ta gabe gueroztikan ez da, nai duena...

Ez jarri asma ezinik burua nastian esango dizut zer dait datorren astian naiz zedorrek somatu bien bitartian

ENRIKE ELIZECHEA

II

Ch	Orio
Gu	Josse

PEPE ARTOLA

Lengo astekoen epaiak: lenengoa, Artoa: bigarrena, Kain; bada Adan etzan jaio, Eak ugatza eman ere ez, Abel zan mundutarraren laudatik bat, eta Larra zan Adanen gurasoa edo ama.

Bigarren au igarri dabe Zarauzko Praisku Arriolak, Laukiizko Larrabaitik, Billaroko Azarizak eta Donostiako Guelbenzuk era onetan:

Adan baiño len jaioa nazu
Eba baiño len bulartu;
Bi abek nere guraso ziran
Ezin nezake ukatu.
Abel anaia guero ill nuben
Burua neukala arin;
Onez ganera badakizute
Ni zein naizen, noski: Kain.

LA EDITORIAL VIZCANA derichon moldagutuan

Gran Via, 26 eta Ledesma, 15.

IBAIZABAL

BIZKAITARREZ ETA GUIPUZKOARREZ EGUIÑA

Euskalerrian 3 peseta urtean

Erdalerrian 6 » » »

Guei edo numero bakocha chakur chiki bat

Astean Asteangoa da, ta igandeetan edo domeketan urteten dau

Suskriziño lekua: Bilbon, Dendari kalean (calle de la Tendería), 19

JAUN JOSÉ ASTUY-RENEAN

Redakziñoa: Bilbon, Tiboli, letra B, 2.º derecha

Iragarriak

1.º orrialdean peseta 1 lerroa

3.ª » » 0,20 »

4.ª » » 0,15 »

Beste klaseetako iragarriak itundu edo conbenidu bearrekoak izango dira

Aurretik pagau bear dira, bai suskriziñoak eta bai iragarriak